

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
YVES'A BOTA
przedstawiona w dniu 4 lipca 2018 r.¹

Sprawa C-308/17

**Hellenische Republik
przeciwko
Leo Kuhnowi**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria)]

Odesłanie prejudycjalne – Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 – Jurysdykcja w sprawach cywilnych i handlowych – Zakres stosowania – Artykuł 1 ust. 1 – Pojęcie „spraw cywilnych i handlowych” – Obligacje wyemitowane przez państwo członkowskie – Udział w restrukturyzacji długu publicznego – Jednostronna zmiana z mocą wsteczną warunków emisji obligacji – Klauzule wspólnego działania – Powództwo wytoczone przeciwko państwu przez wierzycieli prywatnych będących posiadaczami tych obligacji jako osoby fizyczne – Odpowiedzialność państwa za acta iure imperii – Jurysdykcja szczególna – Artykuł 7 pkt 1 lit. a) – Jurysdykcja w sprawach dotyczących umowy – Pojęcie „spraw dotyczących umowy” – Pojęcie „zobowiązania dobrowolnie zaciągniętego przez jedną stronę względem drugiej” – Pojęcie „miejsca wykonania danego zobowiązania” – Warunki subskrypcji obligacji projektowych emitowanych przez państwo – Seria następujących po sobie przeniesień wiarygodności – Miejsce faktycznego wykonania „zobowiązania głównego” – Płatność odsetek

I. Wprowadzenie

1. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych².
2. Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Hellenische Republik (Republiką Grecką) i Leo Kuhnem w przedmiocie żądania wykonania warunków emisji obligacji w odniesieniu do obligacji wyemitowanych przez to państwo członkowskie, których Leo Kuhn był posiadaczem, względnie żądania odszkodowania z tytułu ich niewykonania.
3. Aby móc w pełni określić znaczenie i zakres owego żądania, należy osadzić je w szerszym kontekście.

¹ Język oryginału: francuski.

² Dz.U. 2012, L 351, s. 1.

4. Po pierwsze, postępowanie to, które dotyczy przeprowadzonej w marcu 2012 r. z udziałem sektora prywatnego³ restrukturyzacji greckiego długu publicznego, nie jest odosobnione.
5. Po drugie, waga pytań postawionych przez Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria), będący sądem odsyłającym, dotyczących jurysdykcji wykracza znacznie poza związane z nimi aspekty techniczne, tradycyjnie uznawane za trudne w przypadku przepisu podlegającego wykładni w niniejszej sprawie. Wiąże się ona zasadniczo z rozwojem technik finansowania długiem przez państwa członkowskie, ale także z zagadnieniami ekonomicznymi i politycznymi, które powodują, że rozpatrywanie sporów dotyczących długu państwowego jest tematem bardzo sensytywnym.
6. Decyzja o finansowaniu na rynkach za pośrednictwem obligacji projektowych⁴ powodowała bowiem wzrost złożoności obsługi długu publicznego ze względu na niedostosowanie mechanizmów umownych do całego spektrum wierzycieli, do którego mogą należeć wierzyciele publiczni, prywatni, instytucjonalni lub osoby fizyczne, a w szczególności ze względu na brak koordynacji między nimi.
7. Gdy następuje kryzys długu państwowego, brak procedury ogólnego i zorganizowanego traktowania niewypłacalności państw prowadzi również do tego, że swego rodzaju postępowanie restrukturyzacyjne trafia w ręce sędziego⁵.
8. Zatem złożonych problemów prawnych, które wynikają z rozmnożenia i globalizacji postępowań, nie można rozpatrywać w oderwaniu od kontekstu gospodarczego, w jakim powinny one zostać rozwiązane⁶.
9. W przypadku restrukturyzacji greckiego zadłużenia w 2012 r. o bezprecedensowej wysokości⁷ tradycyjnie napotykanymi trudnościami wystąpiły ze szczególną siłą z powodu emisji obligacji w euro i wynikającego stąd niebezpieczeństwa kryzysu systemowego⁸. Uzasadniły one zastosowanie rozwiązań finansowych i prawnych, których wyjątkowy charakter wynika z wyjątkowej skali problemów wymagających rozwiązania.
10. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej miał już okazję dokonać oceny delikatnego zagadnienia skutków tej restrukturyzacji dla praw posiadaczy obligacji greckich przez przyzmat doręczenia dokumentów sądowych, czyli na wczesnym etapie sporu, przed rozpoznaniem istoty sprawy, w wyroku z dnia 11 czerwca 2015 r., *Fahnenbrock i in.* (C-226/13, C-245/13 i C-247/13, zwanym dalej „wyrokiem *Fahnenbrock i in.*”, EU:C:2015:383).
11. Od tego czasu przez sądy europejskie, do których wystąpiło wielu posiadaczy obligacji greckich zmierzających do tego samego celu, to jest spowodowania poszanowania ich praw wywodzonych z umowy lub uzyskania naprawienia podnoszonych przez nich szkód, zostały wydane inne orzeczenia.

3 *Private sector involvement* (PSI). Zobacz, dla przypomnienia niektórych wcześniejszych postępowań niemieckich, S. Grund, *The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring*, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Sage Publishing, New York 2017, t. 24, nr 3, s. 399–423, szczególnie s. 408–413.

4 Zmiana ta zaszła w latach 80. Wcześniej tego rodzaju zadłużenie było zasadniczo obsługiwane przez banki.

5 Spór toczy się w rozmaitych aspektach. Niektórzy posiadacze obligacji czuwają nad tym, aby nie byli traktowani gorzej niż ci, którzy nie zgodzili się na redukcję swojej wierzytelności (*haircut*), i starają się uzyskać przed sądem zaspokojenie ich wierzytelności, których państwo nie jest już w stanie honorować. Inni starają się wykorzystać tę sytuację do przeprowadzenia inwestycji o charakterze spekulacyjnym.

6 Przykład długu argentyńskiego pokazał odczuwane przez państwo-kredytobiorcę skutki gospodarcze przyjętej przez inwestorów strategii sądowej. Nie mogą również pominąć tego, że strategia ta wiąże się z ponoszeniem kosztów, których wielkość jest oceniana i brana pod uwagę przy wyborze prawa właściwego, a w efekcie warunkuje możliwość ponownego emitowania obligacji przez państwo w przyszłości.

7 Mianowicie 205 mld EUR wierzytelności posiadanych przez wierzycieli prywatnych w porównaniu z długiem argentyńskim rzędu 90 mld dolarów amerykańskich (USD) (około 76,22 mld EUR).

8 Niebezpieczeństwo to było tym wyższe, że znaczną część obligacji państwowych posiadały banki.

12. I tak, wyrokiem z dnia 7 października 2015 r., *Accorinti i in./EBC*⁹, Sąd Unii Europejskiej oddalił skargę wniesioną w dniu 11 lutego 2013 r. przez ponad 200 posiadaczy – w głównej mierze włoskich – greckich prywatnych papierów wartościowych, zmierzającą do uzyskania naprawienia szkody poniesionej w następstwie w szczególności przyjęcia przez Europejski Bank Centralny decyzji z dnia 5 marca 2012 r. w sprawie kryteriów kwalifikowania rynkowych instrumentów dłużnych emitowanych lub w pełni gwarantowanych przez Republikę Grecką w kontekście oferty Republiki Greckiej dotyczącej wymiany instrumentów dłużnych¹⁰ oraz innych środków podjętych przez EBC i związanych z restrukturyzacją greckiego długu publicznego. Następnie w wyroku z dnia 24 stycznia 2017 r., *Nausicaa Anadyomène i Banque d’escompte/EBC*¹¹, Sąd oddalił roszczenie odszkodowawcze podniesione w dniu 21 grudnia 2015 r. przez banki komercyjne, wykluczając wszelką odpowiedzialność EBC i potwierdzając rozstrzygnięcie, które wydał w odniesieniu do osób fizycznych posiadających greckie instrumenty dłużne.

13. Ponadto Europejski Trybunał Praw Człowieka zbadał skargi wniesione we wrześniu i w październiku 2014 r. przez 6320 obywateli greckich będących posiadaczami obligacji państwa greckiego, jako osoby fizyczne, o wartości od 10 000 EUR do 1 510 000 EUR, odnoszące się do ich przymusowego udziału w redukcji greckiego długu publicznego poprzez wymianę ich obligacji na inne, o niższej wartości. W wyroku z dnia 21 lipca 2016 r.¹² ETPC orzekł jednomyślnie, że nie doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności¹³ ani art. 14 EKPC w związku z art. 1 tego protokołu¹⁴.

14. Obecnie do Trybunału zwrócono się o to, aby uzupełnił swoją analizę, wypowiadając się na temat zasad ustalania jurysdykcji sądu, przed który wytoczono powództwo, w nawiązaniu do wyroku *Fahrenbrock i in.* oraz wyroku z dnia 28 stycznia 2015 r., *Kolassa (C-375/13, zwanego dalej „wyrokiem Kolassa”, EU:C:2015:37)*, w kontekście charakteru stosunków prawnych istniejących między emitentem państwowego papieru wartościowego i jego nabywcą.

15. Pytania przedstawione przez sąd odsyłający, jak również uwagi stron powinny skłonić Trybunał do zbadania na wstępie, czy spór w postępowaniu głównym należy do zakresu stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, mającego zastosowanie, zgodnie z jego art. 1 ust. 1, „w sprawach cywilnych”, w szczególności z wykluczeniem spraw dotyczących odpowiedzialności państwa za działania podejmowane w wykonywaniu władzy publicznej (*acta iure imperii*). Jeśli spór należy do zakresu stosowania tego rozporządzenia, należy następnie upewnić się, że może on zostać zakwalifikowany jako spór „dotyczący umowy” w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) rzeczonego rozporządzenia, tak jak jest on interpretowany przez Trybunał. Przepis ten przewiduje zasadę jurysdykcji szczególnej, stanowiącej odstępstwo od ogólnej zasady jurysdykcji sądów państw członkowskich miejsca zamieszkania albo siedziby pozwanego. Wreszcie, jeśli tak jest, należy ustalić „miejsce wykonania danego zobowiązania” w rozumieniu rzeczonego art. 7.

9 T-79/13, EU:T:2015:756.

10 Dz.U. 2012, L 77, s. 19

11 T-749/15, niepublikowany, EU:T:2017:21.

12 Wyrok ETPC z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie *Mamatas i in. przeciwko Grecji*, zwany dalej „wyrokiem *Mamatas*” (CE:ECHR:2016:0721JUD006306614).

13 Podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”). W swoim komunikacie prasowym sekretarz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wyjaśnił, że „Trybunał uważa zatem, że skarżący nie ponieśli szczególnego nadmiernego obciążenia, zważywszy w szczególności na szeroki zakres uznania państw w tej dziedzinie i ze względu na spadek wartości rynkowej papierów wartościowych dotkniętych już obniżeniem wiarygodności kredytowej państwa, które prawdopodobnie nie było w stanie wywiązać się ze zobowiązań wynikających z warunków określonych w dotychczasowych papierach przed wejściem w życie nowej ustawy. Trybunał uznaje też, że klauzule wspólnego działania i restrukturyzacja greckiego długu publicznego stanowią odpowiedni i niezbędny środek redukcji długu publicznego i zapobieżenia zaprzestaniu płatności przez państwo, że inwestycje w obligacje nie były wolne od ryzyka, a skarżący powinni być świadomi możliwości wystąpienia nieprzewidzianych okoliczności i ryzyka ewentualnej utraty wartości przez posiadane przez nich papiery, mając na względzie wysoki deficyt i zadłużenie Grecji, jeszcze przed kryzysem z 2009 r.” [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego dokumentu poniżej].

14 W swoim komunikacie prasowym sekretarz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dodał, że „Trybunał uznaje też, że procedura wymiany nie była dyskryminująca, w szczególności ze względu na trudności w zidentyfikowaniu posiadaczy obligacji na tym zmiennym rynku, trudności w precyzyjnym ustaleniu kryteriów odmiennego traktowania posiadaczy, ryzyko narażenia na szwank całej operacji wiążące się z katastrofalnymi skutkami dla gospodarki oraz konieczność szybkiego działania w celu restrukturyzacji długu”.

16. Na zakończenie mojej analizy proponuję, jedynie pomocniczo, elementy odpowiedzi na te dwa ostatnie pytania dotyczące przesłanek zastosowania zasady jurysdykcji szczególnej, ustanowionej w art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012.

17. Tytułem głównym wskażę bowiem, że spór ten nie należy do zakresu stosowania tego rozporządzenia.

II. Ramy prawne

A. Prawo Unii

18. Motywy 4, 15 i 16 rozporządzenia nr 1215/2012¹⁵ stanowią:

„(4) Różnice pomiędzy przepisami poszczególnych państw o jurysdykcji i uznawaniu orzeczeń utrudniają należyte funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Dlatego nieodzowne jest wydanie przepisów celem ujednoczenia przepisów o jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych, aby zapewnić szybkie i nieskomplikowane uznawanie i wykonywanie orzeczeń wydanych w jednym z państw członkowskich.

[...]

(15) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i opierać się na zasadzie, że jurysdykcję w ogólności [co do zasady] mają sądy miejsca zamieszkania pozwanego. Tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze [być zawsze dostępna], z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub autonomię stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania [uzasadniony jest inny łącznik]. Siedziba osób prawnych musi być zdefiniowana wprost [w sposób autonomiczny] w rozporządzeniu celem wzmocnienia przejrzystości wspólnych przepisów i uniknięcia konfliktów kompetencyjnych.

(16) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania [pозwanego] powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Istnienie ścisłego związku powinno zagwarantować pewność prawną oraz uniknięcie możliwości pozywania pozwanego przed sąd państwa członkowskiego, którego pozwany nie mógł rozsądnie przewidzieć. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w przypadku sporów dotyczących zobowiązań pozaumownych wynikających z naruszenia prywatności i innych dóbr osobistych, w tym zniesławienia”.

19. Artykuł 1 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych, administracyjnych ani spraw dotyczących odpowiedzialności państwa za działania lub zaniechania [podejmowane] w wykonywaniu władzy publicznej (acta iure imperii)”.

15 Mającego zastosowanie, zgodnie z art. 66 tego rozporządzenia, do postępowań sądowych wszczętych w dniu 10 stycznia 2015 r. lub po tej dacie.

20. Zgodnie z art. 4 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia, należącego do sekcji 1 rozdziału II, zatytułowanego „Jurysdykcja”, w której to sekcji znajdują się „[p]rzepisy ogólne”:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.

21. Artykuł 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012, ujęty w sekcji 2 tegoż rozdziału II, zatytułowanej „Jurysdykcja szczególna”, przewiduje:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim:

1) a) w sprawach dotyczących umowy – przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania”¹⁶.

B. Prawo greckie

22. Z postanowienia odsyłającego¹⁷ wynika, że Republika Grecka wyemitowała w Grecji obligacje państwowe jako zdematerializowane papiery wartościowe (wierzytelności wobec państwa wpisane do księgi długów publicznych), podlegające prawu greckiemu i będące przedmiotem obrotu na giełdzie ateńskiej. Zdematerializowane papiery wartościowe zostały zarejestrowane¹⁸ w systemie depozytowo-rozliczeniowym greckiego banku centralnego, do którego należą rachunki otwarte w imieniu każdego z uczestników dopuszczonych przez prezesa banku centralnego do udziału w nim¹⁹.

23. Zgodnie z art. 6 ust. 2 rzeczonej ustawy uczestnicy systemu depozytowo-rozliczeniowego greckiego banku centralnego mogą przyznać inwestorom będącym osobami trzecimi określone prawa w odniesieniu do obligacji²⁰, niemniej jednak taka czynność prawna jest skuteczna jedynie między zainteresowanymi stronami, z wyraźnym wyłączeniem wszelkich skutków pozytywnych czy negatywnych wobec Republiki Greckiej.

24. Artykuł 6 ust. 4 ustawy nr 2198/1994 stanowi, że obligacje są przenoszone poprzez zapis na rachunku uczestnika.

16 Niemiecka wersja językowa tego rozporządzenia przewiduje alternatywę, odnosząc się dosłownie do „miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane” i „[miejsca, gdzie zobowiązanie] powinno być wykonane”. Wersja w języku greckim brzmi następująco: „os pros diaforés ek symváseos, enópiou tou dikastiriou tou tó pou ó pou ekpliróthike í ofeíleí na ekplirotheí í parochí”, co oznacza: „w sprawach dotyczących umowy – przed sąd miejsca, w którym świadczenie zostało lub miało zostać wykonane”.

17 Ponieważ sąd odsyłający streścił przepisy mające zastosowanie, poniższe cytaty z przepisów prawa greckiego pochodzą z uwag na piśmie rządu greckiego.

18 Zgodnie z art. 5 ust. 2 Nómoś 2198/1994 – Áfxisi apodochón dimosíon ypállilon en génei, sýnapsi daneíon ypó tou Ellinikou Dimosiou kai dimiourgía stin Trápeza tis Elládos Systímatoś Parakolouúthisis Synallagón epí Titlon me Logistikí Morfí (Ávloi Títloi) kai álles diatáxeis [ustawy nr 2198/1994 dotyczącej wzrostu wynagrodzenia wszystkich urzędników; emisji obligacji przez państwo greckie; utworzenia w banku Grecji systemu nadzoru transakcji papierami wartościowymi zarejestrowanymi na rachunkach (papiery zdematerializowane); i innych przepisów] z dnia 22 marca 1994 r. (FEK A' 43/22.03.1994, zwanej dalej „ustawą nr 2198/1994”) „emisje obligacji i ich elementy (papiery wartościowe) są monitorowane za pomocą zapisów księgowych w systemie rachunków bieżących [...], zarządzanym przez grecki bank centralny. Odsetki od papierów wartościowych są również monitorowane za pomocą zapisów księgowych, gdy są przedmiotem niezależnej transakcji, przy zastosowaniu mutatis mutandis pozostałych przepisów niniejszego rozdziału. Grecki bank centralny dokonuje zapisów dotyczących zapadalności, obsługi i spłaty obligacji na rachunek Republiki Grecji”.

19 Zgodnie z art. 6 ust. 1 tej ustawy „[w] systemie tym uczestniczą, poza państwem greckim i greckim bankiem centralnym, mającym status administratora, osoby prawne i fizyczne (zwane dalej »uczestnikami«) określane albo za pomocą kategorii, albo za pomocą nazwy lub imienia i nazwiska decyzją prezesa greckiego banku centralnego [...]”.

20 Jak wynika z brzmienia tego artykułu, przywołanego w uwagach rządu greckiego lub pozwanej Republiki Greckiej, chodzi tu o cesję lub przeniesienie prawa własności związanego z papierem wartościowym.

25. Artykuł 6 ust. 5–7 tej ustawy ułatwia zrozumienie systemu opisanego przez sąd odsyłający. Stanowi on:

„5. W ramach systemu prowadzone są rachunki uczestników. Rachunki inwestorów są prowadzone u uczestników.

6. Zarówno w systemie, jak i u uczestników rachunki są prowadzone odrębnie według kategorii papierów wartościowych posiadających wspólne cechy.

7. W systemie prowadzone są dla każdego uczestnika odrębne rachunki, po pierwsze, dla papierów znajdujących się w jego własnym portfelu, a po drugie, dla papierów w portfelach inwestorów będących jego klientami. Rachunek portfela inwestorów prowadzony u każdego uczestnika obejmuje wszystkich inwestorów danego uczestnika”.

26. Artykuł 8 wspomnianej ustawy, zatytułowany „Wierzytelności inwestorów”, stanowi:

„[...]

2. Inwestorowi przysługuje z posiadanego przezeń papieru wartościowego wierzytelność wyłącznie wobec uczestnika, u którego prowadzony jest jego rachunek. Jeżeli państwo nie wykonało swoich zobowiązań określonych w ust. 6 niniejszego artykułu, inwestorowi przysługuje z posiadanego przezeń papieru wartościowego wierzytelność wyłącznie wobec państwa.

[...]

6. Wypłata kwoty głównej i narosłych odsetek przez państwo greckiemu bankowi centralnemu powoduje wygaśnięcie zobowiązań państwa. Grecki bank centralny przydziela każdemu uczestnikowi kwotę główną oraz odsetki należne od papierów wartościowych w dniu zapadalności danej emisji obligacji. Powyższa wypłata powoduje wygaśnięcie zobowiązań greckiego banku centralnego.

[...]”.

27. Ponadto Nómos 4050/2012 – Kanónes tropopoiíseos títlon ekdóseos í engýiseos tou Ellinikoú Dimosiou me symfonia ton Omologioúchon (ustawa nr 4050/2012, zatytułowana „Zasady modyfikacji za zgodą posiadaczy papierów wartościowych emitowanych lub gwarantowanych przez państwo greckie”)²¹ z dnia 23 lutego 2012 r. przewiduje, że posiadacze określonych greckich obligacji państwowych otrzymują propozycję „restrukturyzacji”.

28. Wyrażenie to, użyte przez sąd odsyłający, widnieje również w wyroku *Fahnenbrock i in.* (pkt 8). Moim zdaniem należy dokonać rozróżnienia pomiędzy „restrukturyzacją długu publicznego” a propozycją udziału w niej, polegającego na „modyfikacji kwalifikujących się papierów wartościowych”, zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 2 ustawy nr 4050/2012, który stanowi:

„Rada ministrów, na wniosek Ypourgoú Oikonomikón (ministra finansów, Grecja), postanawia o wszczęciu postępowania w sprawie zmiany kwalifikujących się papierów wartościowych w odniesieniu do posiadaczy obligacji, określa kwalifikujące się papiery wartościowe, a w przypadku wymiany określa kwotę główną lub wartość nominalną, stopę procentową lub oprocentowanie, termin zapadalności, prawo właściwe (angielskie lub inne), któremu będą podlegały nowe papiery wartościowe wyemitowane przez państwo greckie, oraz upoważnia Organismós Diacheírisis Dimosiou [biuro administrowania greckim długiem publicznym] do opublikowania jednego lub szeregu wezwań ze strony państwa.

²¹ FEK A' 36/23.2.2012, zwana dalej „ustawą nr 4050/2012”.

W drodze rzeczowego wezwania wzywa się posiadaczy kwalifikujących się papierów wartościowych określonych w wezwaniu do podjęcia w określonym terminie decyzji, czy akceptują zmianę kwalifikujących się papierów wartościowych, zaproponowaną przez państwo greckie, w trybie postępowania, o którym mowa w niniejszym artykule”.

29. Ustawa 4050/2015 przewiduje wprowadzenie klauzuli „restrukturyzacji”²² lub „klauzuli wspólnego działania”, umożliwiającej zmianę pierwotnych warunków emisji obligacji w drodze decyzji przyjętych kwalifikowaną większością niespłaconego kapitału, mających zastosowanie również do mniejszości.

30. W pkt 9 wyroku *Fahnenbrock i in.* zostało wyjaśnione, że „[z]godnie z brzmieniem art. 1 ust. 4 owej ustawy modyfikacja praw z odnośnych papierów wartościowych wymaga poszanowania kworum odpowiadającego połowie całkowitej wartości portfela niewykupionych obligacji oraz zgody większości kwalifikowanej reprezentującej co najmniej dwie trzecie całego portfela wyemitowanych obligacji”.

31. W celu uzupełnienia streszczenia znajdującego się w pkt 10 tego wyroku należy przytoczyć zacytowany przez rząd grecki art. 9 ust. 1 tej ustawy, który stanowi:

„Po opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Republiki Greckiej* dekretu zatwierdzającego rady ministrów decyzja posiadaczy obligacji, w brzmieniu poświadczonym przez administratora postępowania, wywołuje skutek erga omnes, jest wiążąca dla wszystkich posiadaczy obligacji i inwestorów posiadających kwalifikujące się papiery wartościowe i ma pierwszeństwo wobec wszelkich odmiennych przepisów ogólnych lub szczególnych wszystkich ustaw, aktów regulacyjnych i umów. W przypadku zamiany kwalifikujących się papierów wartościowych, w drodze rejestracji nowych papierów wartościowych kwalifikujące się papiery wartościowe zastąpione nowymi papierami wartościowymi zostają automatycznie umorzone, co powoduje wygaśnięcie wszelkich zrodzonych przez nie praw i zobowiązań, w tym wszelkich praw i zobowiązań związanych z nimi w dowolnym czasie”.

32. Artykuł 1 ust. 11 ustawy nr 4050/2012, przywołany również w wyroku *Mamatas* (pkt 48), stanowi:

„Przepisy niniejszego artykułu służą ochronie bezwzględnie interesu publicznego, są przepisami bezwzględnie i bezpośrednio obowiązującymi, mają pierwszeństwo wobec wszelkich ewentualnych odmiennych przepisów ogólnych lub szczególnych wszystkich ustaw, aktów regulacyjnych i umów [...], a ich stosowanie nie rodzi żadnych praw ani roszczeń umownych czy ustawowych posiadacza obligacji lub inwestora, ani żadnego zobowiązania umownego lub ustawowego emitenta lub gwaranta papierów wartościowych [...], chyba że co innego zostało wyraźnie przewidziane przez przepisy niniejszego artykułu”.

²² Wyrażenie użyte przez sąd odsyłający, widniejące również w pkt 8 wyroku *Fahnenbrock i in.*

III. Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu i pytania prejudycjalne

33. Leo Kuhn, zamieszkały w Wiedniu (Austria), nabył za pośrednictwem banku powierniczego z siedzibą w Austrii, działającego jako pośrednik w imieniu własnym²³, obligacje o wartości nominalnej 35 000 EUR²⁴, wyemitowane przez Republikę Grecką i podlegające prawu greckiemu. Rzeczone obligacje państwowe zostały wpisane w dobro rachunku papierów wartościowych, prowadzonego przez bank depozytowy, którego to rachunku L. Kuhn jest posiadaczem²⁵. Są to papiery wartościowe na okaziciela, dające zgodnie z warunkami emisji obligacji prawo do wykupu w terminie zapadalności i „płatności w terminie”²⁶.

34. Sąd odsyłający wyjaśnia, że państwo greckie wyemitowało w Grecji rzeczone obligacje podlegające prawu greckiemu i stanowiące przedmiot obrotu na giełdzie ateńskiej jako „zdematerializowane papiery wartościowe”, czyli wierzytelności wobec państwa wpisane do księgi długów publicznych. Zostały one zarejestrowane w systemie depozytowo-rozliczeniowym greckiego banku centralnego, w którym uczestnicy tego systemu, dopuszczeni przez prezesa banku centralnego, posiadają prowadzone dla nich konta.

35. Zdaniem tego sądu zarówno z przepisów ustawy nr 2198/1994, jak i z warunków emisji rozpatrywanych obligacji państwowych wynika, że posiadaczami obligacji i wierzycielami z tytułu tych obligacji, przekazanych poprzez wpisanie ich w dobro ich rachunków, stali się początkowo uczestnicy tego systemu, dopóki nie przyznali oni praw związanych z obligacjami inwestorom będącym osobami trzecimi, przy czym taka czynność prawna wywołuje skutki tylko wobec zainteresowanych osób, z wyłączeniem Republiki Greckiej.

36. Po przyjęciu ustawy nr 4050/2012 Republika Grecka dokonała konwersji obligacji nabytych przez L. Kuhna na nowe obligacje państwowe o niższej wartości nominalnej.

37. Sąd odsyłający wskazuje, że zgodnie z twierdzeniami L. Kuhna Republika Grecka do czasu tej konwersji dokonywała płatności odsetek na konto prowadzone dla niego w banku mającym siedzibę w Austrii. Wyjaśnia on, że L. Kuhn sprzedał²⁷ za 7831,58 EUR przekonwertowane obligacje, wskutek czego poniósł stratę w wysokości 28 673,42 EUR, która to kwota odpowiada wartości nominalnej obligacji w dacie zapadalności w dniu 20 lutego 2012 r.²⁸, wraz z odsetkami i kosztami.

38. W tych okolicznościach L. Kuhn wytoczył powództwo przed Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (sądem okręgowym, wydział cywilny, Wiedeń, Austria)²⁹ w celu uzyskania wykonania warunków emisji obligacji w odniesieniu do spornych obligacji lub uzyskania odszkodowania z tytułu ich niewykonania.

39. Postanowieniem z dnia 8 stycznia 2016 r. sąd ten stwierdził brak swojej jurysdykcji międzynarodowej do rozpoznania powództwa.

23 Jak zostało to wyjaśnione przez rząd portugalski w uwagach na piśmie, wyrażenie to oznacza, że „[b]ank jako pośrednik finansowy otrzymał, przekazał i wykonał zlecenie subskrypcji złożone przez powoda, przeprowadzając transakcję na rachunek innej osoby”.

24 Jest to kwota subskrypcji określona zgodnie z dokumentem przedstawionym w załączniku 1 do uwag na piśmie Republiki Greckiej. Jest tam również wskazany kod ISIN (*International Securities Identification Number*) obligacji odpowiadający kodowi zawartemu w prospekcie emisyjnym (*offering circular*) z dnia 16 lutego 2009 r. Zgodnie z tym dokumentem data lub termin zapadalności, czyli data, w której obligacje muszą zostać wykupione od okaziciela według ich wartości nominalnej, zostały ustalone na dzień 20 marca 2012 r. Przed terminem zapadalności okaziciel powinien otrzymać w zamian za pożyczoną przez niego kwotę główną odsetki lub kupon. W niniejszym przypadku stopa odsetek była ustalona na 4,3% rocznie; L. Kuhn twierdzi, że odsetki zostały mu wypłacone.

25 Według informacji otrzymanej od sądu odsyłającego „powód określa siebie jako posiadacza krajowego rachunku papierów wartościowych prowadzonego w banku depozytowym oraz jako właściciela obligacji państwowych [zapisanych] na tym rachunku”.

26 Czyli do wypłaty odsetek.

27 W trakcie rozprawy pełnomocnik L. Kuhna potwierdził, że papiery wartościowe zostały sprzedane.

28 Data ta, przywołana w postanowieniu odsyłającym, nie odpowiada ani dacie wskazanej w aktach sprawy, z których wynika, że termin zapadalności obligacji nabytych przez L. Kuhna przypadał na dzień 20 marca 2012 r., ani dacie określonej w ustawie nr 4050/2012, ani wyjaśnieniu, zgodnie z którym L. Kuhn sprzedał przekonwertowane obligacje.

29 Bezsporne jest, że powództwo zostało wniesione po dniu 9 stycznia 2015 r.

40. Sąd rozpoznający środek odwoławczy od tego postanowienia, Oberlandesgericht Wien (wyższy sąd krajowy w Wiedniu, Austria), postanowieniem z dnia 25 lutego 2016 r. oddalił zarzut braku jurysdykcji sądów austriackich, uzasadniając to tym, że żądanie L. Kuhna opierało się nie na greckim akcie ustawodawczym, lecz na pierwotnych warunkach emisji dotyczących rozpatrywanych obligacji państwowych, a sąd właściwy został wskazany zgodnie z prawem greckim, mającym zastosowanie zgodnie z wolą stron, którym był w tym przypadku sąd miejsca zamieszkania lub siedziby wierzyciela, czyli miejsca, w którym zobowiązanie pieniężne powinno zostać wykonane.

41. Republika Grecka wniosła „rewizję nadzwyczajną” od tego postanowienia do sądu odsyłającego.

42. Zdaniem sądu odsyłającego, ponieważ L. Kuhn żąda wykonania przez Republikę Grecką warunków emisji spornych obligacji państwowych, słusznie odnosi się on do podniesionego przez siebie stosunku prawnego istniejącego między nim jako nabywcą obligacji państwowych a Republiką Grecką jako emitentem tych obligacji, w związku z czym istnieje wywodzone z umowy prawo „pochodne”³⁰ mieszczące się w zakresie art. 7 pkt 1 rozporządzenia nr 1215/2012.

43. Sąd ten przyjął także, po pierwsze, iż L. Kuhn powołuje się na prawo do wykonania warunków emisji obligacji oparte na zobowiązaniu do zapłaty podjętym przez Republikę Grecką w charakterze dłużnika obligacyjnego, a po drugie, że emisji obligacji „(na okaziciela)”³¹ nie można utożsamiać z *acta iure imperii*. Wywnioskował on na tej podstawie, że spór należy do zakresu pojęcia „spraw cywilnych i handlowych”.

44. W tych okolicznościach Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„Czy art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia [nr 1215/2012] należy interpretować w ten sposób:

- że również w przypadku – tak jak w rozpatrywanej sprawie – wielokrotnego przeniesienia wierzytelności w drodze umowy miejsce wykonania zobowiązania w rozumieniu tego przepisu określa pierwsza umowa?
- że w przypadku dochodzenia dochowania warunków emisji obligacji państwowych, takich jak wyemitowane w rozpatrywanej sprawie przez Republikę Grecką, tudzież odszkodowania z tytułu niewykonania tych warunków rzeczywiste miejsce wykonania zobowiązania jest już określone poprzez zapłatę odsetek z tytułu tych obligacji na rachunek posiadacza krajowego rachunku papierów wartościowych^[32]?
- że fakt, iż prawne miejsce wykonania zobowiązania w rozumieniu [rzeczonego przepisu] zostało określone przez pierwszą umowę, sprzeciwia się uznaniu, że późniejsze rzeczywiste wykonanie umowy określa – kolejne – miejsce wykonania zobowiązania w rozumieniu tego przepisu?”.

IV. Analiza

45. Poprzez swoje trzy pytania prejudycjalne sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której osoba nabyła za pośrednictwem banku depozytowego obligacje wyemitowane przez państwo członkowskie i powołuje się na wierzytelność przysługującą jej wobec tego państwa na podstawie warunków emisji obligacji, art. 7

30 To sformułowanie zostało przytoczone w sposób dosłowny z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

31 To sformułowanie zostało przytoczone w sposób dosłowny z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

32 Innymi słowy, na rachunek papierów wartościowych obligatariusza.

pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „miejsca wykonania danego zobowiązania” jest określone przez warunki pożyczki zaciąganej poprzez emisję tych obligacji, niezależnie od ich późniejszego przeniesienia, czy też przez rzeczywiste miejsce wykonania warunków emisji obligacji, takich jak wypłata odsetek.

46. Należy wyjaśnić, że Republika Grecka oraz rządy grecki i włoski twierdzą, iż spór stanowiący przedmiot postępowania głównego nie jest objęty ani przedmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, ponieważ głównie opiera się na suwerennym prawie każdego państwa członkowskiego do stanowienia prawa w celu restrukturyzacji długu publicznego, ani zakresem pojęcia „spraw dotyczących umowy” w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) ze względu na to, że brak jest stosunku umownego między państwem członkowskim a posiadaczem państwowych papierów wartościowych. W konsekwencji Trybunał powinien na wstępie zbadać, czy można uznać, że powództwo dotyczy „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 tego rozporządzenia³³. Jedynie gdyby odpowiedź na to pytanie była twierdząca, Trybunał powinien orzec w przedmiocie drugiego pytania wstępnego sformułowanego powyżej.

A. Czy spór ten należy do zakresu stosowania rozporządzenia nr 1215/2012?

47. W celu stwierdzenia, że spór wchodzi w zakres pojęcia „spraw cywilnych i handlowych”, sąd odsyłający odwołał się do wyroku *Fahnenbrock i in.*, stwierdziwszy wcześniej, że powód wnosi o wykonanie warunków emisji obligacji lub o odszkodowanie z powodu ich niewykonania przez pozwane państwo będące emitentem rzeczonych obligacji państwowych, opierając się na podjętym przez nie, jako dłużniku obligacyjnym, zobowiązaniu do zapłaty³⁴. O ile porównanie to może wydawać się do pewnego stopnia istotne, o tyle w mojej opinii wyciągam z niego zupełnie inne wnioski ze względu na to, że analiza jurysdykcji powinna opierać się na innych podstawach, które poddam analizie.

1. W przedmiocie zakresu wyroku Fahnenbrock i in.

48. W odniesieniu do pierwszego aspektu podobieństwa można zauważyć, że przedmiot sporu, który wpisuje się w niemalże identyczne okoliczności faktyczne³⁵, jest podobny, ponieważ w jednej ze spraw (*Kickler i in.*, C-578/13), na podstawie których Trybunał wydał wyrok *Fahnenbrock i in.*, posiadacze obligacji greckich zwrócili się do Republiki Greckiej nie tylko o zapłatę odszkodowania, lecz również o wykonanie zgodnie z umową pierwotnych obligacji w związku z nadejściem ich terminu zapadalności. We wszystkich sprawach powodem wystąpienia z żądaniem jest naruszenie praw i obowiązków wynikających z umowy³⁶.

33 Tytułem przykładu spraw, w których pytanie to nie zostało zadane przez sąd odsyłający, zob. wyroki: z dnia 1 października 2002 r., *Henkel* (C-167/00, EU:C:2002:555, pkt 25); z dnia 28 kwietnia 2009 r., *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, pkt 40); a także z dnia 28 lipca 2016 r., *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:607, pkt 27).

34 Zobacz S. Grund, *The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring*, op.cit., szczególnie s. 413, gdzie wyjaśniono wybór tej podstawy prawnej przez powodów w następstwie wyroku *Fahnenbrock i in.* (pkt 57).

35 W odróżnieniu od powodów w poprzednich sprawach L. Kuhn sprzedał swoje przekonwertowane obligacje, których wartość, jak podnosi, została obniżona w porównaniu z wartością ustanowioną przez pierwotne warunki emisji w następstwie zastosowania ustawy nr 4050/2012.

36 Nie chodzi tu więc o spór zmierzający do przeprowadzenia kontroli legalności. W tym względzie ustawa nr 4050/2012 została poddana kontroli zgodności z konstytucją [zob. wyrok *Symvoulio tis Epikrateias* (rada stanu, Grecja) w pełnym składzie z dnia 21 marca 2014 r., nr 1116/2014 i 1117/2014] oraz kontroli zgodności z umowami międzynarodowymi (zob. wyrok *Mamatas*).

49. W tych okolicznościach drugi aspekt podobieństwa jest szczególnie istotny, ponieważ Trybunał orzekł w przedmiocie wykładni art. 1 rozporządzenia (WE) nr 1393/2007³⁷, którego brzmienie jest [niemal] identyczne z brzmieniem art. 1 rozporządzenia nr 1215/2012. Ich zakres stosowania jest ograniczony do „spraw cywilnych i handlowych” i nie obejmuje w szczególności „odpowiedzialności państwa za działania lub zaniechania podczas wykonywania władzy publicznej (acta iure imperii)”³⁸.

50. W wyroku *Fahnenbrock i in.* Trybunał orzekł, że „art. 1 ust. 1 rozporządzenia [nr 1393/2007] należy interpretować w ten sposób, że stanowiące przedmiot postępowań głównych powództwa o odszkodowanie z tytułu nieposzanowania praw wywodzonych z posiadania i własności, o wykonanie zobowiązań wynikających z pierwotnych obligacji, których termin wykupu zapadł, czy w końcu o naprawienie szkody, wytoczone przez jednostki będące posiadaczami obligacji państwowych, przeciwko państwu, które je wyemitowało, są objęte zakresem zastosowania owego rozporządzenia, chyba że okaże się, iż wyraźnie wykraczają one poza zakres spraw cywilnych i handlowych”³⁹.

51. Mimo to zakres wyroku *Fahnenbrock i in.* nie jest moim zdaniem taki, jak widzi go sąd odsyłający. Należy bowiem zwrócić szczególną uwagę na granice wykładni wskazane przez Trybunał.

52. W tym względzie należy wpierw zauważyć, że Trybunał wypracował wcześniej rozwiązania służące harmonizacji wykładni tego pojęcia ze względu na szczególne cele przez nie realizowane⁴⁰. Jak wynika zatem z uzasadnienia natury metodologicznej tego rozstrzygnięcia⁴¹, Trybunał wyraźnie przyznał pierwszeństwo mechanizmowi ustanowionemu przez rozporządzenie nr 1393/2007 w celu zapewnienia jego pełnej skuteczności, dążąc do zagwarantowania szybkiego dostępu do sądu oraz prawa do rzetelnego procesu⁴².

53. Trybunał przyjął następnie, że ocena dokonana przez sąd na etapie wniosku o doręczenie ma szczególny charakter, biorąc pod uwagę fakt, że rozstrzygnięcie sporu o jurysdykcję należy do sądu, przed który wytoczono powództwo, w ramach późniejszego postępowania kontradiktoryjnego⁴³.

37 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz.U. 2007, L 324, s. 79)

38 Uściślenia tego nie było w równoważnych przepisach wcześniejszych, to jest w art. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1998, C 27, s. 1), zmienionej późniejszymi konwencjami o przystąpieniu nowych państw członkowskich do tej konwencji (zwanej dalej „konwencją brukselską”), ani w art. 1 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1). Prawodawca Unii skodyfikował w ten sposób orzecznictwo Trybunału, zapoczątkowane wyrokami z dnia 14 października 1976 r., *LTU* (29/76, EU:C:1976:137), i z dnia 16 grudnia 1980 r., *Rüffer* (814/79, EU:C:1980:291), w których jako kryterium rozróżnienia między sprawami z zakresu prawa prywatnego i z zakresu prawa publicznego przyjęto udział organu władzy publicznej działającego w ramach wykonywania władzy publicznej. W celu szczegółowego przypomnienia orzecznictwa związanego z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym – zob. moja opinia w sprawach połączonych *Fahnenbrock i in.* (C-226/13, C-245/13, C-247/13 i C-578/13, EU:C:2014:2424, pkt 52–60 i przytoczone tam orzecznictwo). Trybunał niedawno wypowiedział się w przedmiocie wykładni art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 w wyroku z dnia 9 marca 2017 r., *Pula Parking* (C-551/15, EU:C:2017:193, pkt 39), w którym orzekł, że „postępowanie egzekucyjne wszczęte przez spółkę należącą do jednostki samorządu terytorialnego przeciwko osobie fizycznej zamieszkałej w innym państwie członkowskim w celu uzyskania zaspokojenia niezapłaconej wierzytelności z tytułu korzystania z parkingu publicznego, którego eksploatacja została powierzona tej spółce przez wspomnianą jednostkę samorządu terytorialnego, o ile wierzytelność ta nie ma w żaden sposób charakteru represyjnego, lecz stanowi zwykle wynagrodzenie za świadczoną usługę, jest objęte zakresem zastosowania rzeczonego rozporządzenia”.

39 Zobacz sentencję tego wyroku.

40 Zobacz pkt 39 i 40 wyroku *Fahnenbrock i in.* Rozstrzygnięcie to zostało pozytywnie przyjęte przez doktrynę niemiecką, zwłaszcza P. Mankowski, *Zustellung der von Privatpersonen erhobenen Klagen wegen des Zwangsumtauschs von griechischen Staatsanleihen an Griechenland nach EuZustVO („Fahnenbrock“)*, *Entscheidungen zum Wirtschaftsrecht*, RWS Verlag, Köln, 2015, s. 495, 496; O.L. Knöfel, *Griechischer Schuldenschnitt – Zustellung deutscher Klagen gegen den griechischen Staat*, *Recht der internationalen Wirtschaft*, Deutscher Fachverlag, Francfort-sur-le-Main, nr 8, 2015, s. 499–504, w szczególności s. 503, 504; a także przez doktrynę francuską, zwłaszcza M. Laazouzi, *Cour de justice*, 1ère ch., 11 juin 2015, *Stefan Fahnenbrock, affaires jointes C-226/13, C-245/13, C-247/13 et C-578/13*, *ECLI:EU:C:2015:383*, *Jurisprudence de la CJUE*, Bruxelles, Bruylant, 2016, s. 858–869, szczególnie s. 869; L. d’Avout, P. Kinsch, J.S. Quéguiner, S. Sánchez Lorenzo, M.P. Weller, M. Wilderspin, *Le droit international privé de l’Union européenne en 2015*, *Journal du droit international (Clunet)*, LexisNexis, Paris, październik 2016, chronique nr 4, s. 1441–1517, szczególnie s. 1449, 1450.

41 Zobacz pkt 39–48 wyroku *Fahnenbrock i in.*

42 Jak rząd grecki wskazał podczas rozprawy, w zavisłych przed sądami niemieckimi sprawach dotyczących doręczenia międzynarodowego pozwany nie jest ani obecny, ani reprezentowany. W przedmiocie specyfiki tego postępowania oraz różnic w kwalifikacji zob. L. d’Avout, P. Kinsch, J.S. Quéguiner, S. Sánchez Lorenzo, M.P. Weller, M. Wilderspin, op.cit., szczególnie s. 1446, 1447.

43 Zobacz pkt 46 wyroku *Fahnenbrock i in.*, podobnie w pkt 43.

54. W tym względzie uznał on, że przypadek zwrotu wniosku o doręczenie przez jednostkę przyjmującą powinien być ograniczony do sporów oczywiście niewchodzących w zakres spraw cywilnych i handlowych⁴⁴.

55. Wreszcie, Trybunał udzielił użytecznej odpowiedzi w odniesieniu do dwóch elementów, dla potrzeb badania *prima facie* lub, innymi słowy, kontroli o natężeniu uzależnionym od przyjętego celu w dziedzinie szybkości działania, w konkretnym przypadku, budzącym na pierwszy rzut oka wątpliwości co do cywilnoprawnego charakteru powództwa, ponieważ było ono skierowane przeciwko państwu i dotyczyło emisji obligacji państwowych przez to państwo.

56. Po pierwsze, Trybunał orzekł, że „emisja obligacji nie zakłada koniecznie wykonywania uprawnień odbiegających od norm prawa powszechnie obowiązującego w stosunkach pomiędzy jednostkami”⁴⁵. Po drugie, wskazał pewne elementy uzasadniające pogłębione badanie charakteru stosunku między państwem i obligatariuszem. Chodzi o warunki finansowe odnośnych papierów wartościowych, które mogły zostać określone „na podstawie panujących na rynku warunków regulujących obrót i rentowność tych instrumentów finansowych”⁴⁶, i o zmiany owych warunków finansowych, które „powinny [...] stanowić następstwo decyzji większości posiadaczy” obligacji w oparciu o klauzulę zamiany wprowadzoną przez tę ustawę do umów emisyjnych⁴⁷.

57. Trybunał, wskazawszy na złożoność zagadnień mających wpływ na immunitet państwa⁴⁸, wywnioskował stąd, iż „nie można dojść do wniosku, że postępowania główne wyraźnie wykraczają poza zakres spraw cywilnych i handlowych w rozumieniu rozporządzenia nr 1393/2007, a w związku z tym omawiane rozporządzenie ma zastosowanie do owych spraw”⁴⁹.

58. W rezultacie, ponieważ do sądu, przed który wytoczono powództwo, należy zbadanie swojej jurysdykcji, jak przypomniał to Trybunał⁵⁰, należy wznowić analizę kwalifikacji sporu, ponownie skupiając dyskusję na elementach podkreślonych przez Trybunał w wyroku *Fahnenbrock i in.*, w celu uzasadnienia jego zastrzeżeń w przedmiocie oczywistego charakteru wykonywania władzy publicznej.

2. Kwalifikacja sporu

59. Na wstępie należy przypomnieć, że metody wykładni dotychczas obowiązujących⁵¹ przepisów regulujących jurysdykcję mogą znaleźć zastosowanie do rozporządzenia nr 1215/2012⁵².

44 Zobacz pkt 48, 49 wyroku *Fahnenbrock i in.*

45 Punkt 53 wyroku *Fahnenbrock i in.* W doktrynie wykształcił się w tym względzie konsensus, zob. w szczególności L. d'Avout, P. Kinsch, J.S. Quéguiner, S. Sánchez Lorenzo, M.P. Weller, M. Wilderspin, op.cit., szczególnie s. 1449; M. Laazouzi, op.cit., szczególnie s. 869; autorzy ci odnoszą się do prac prof. Pierre'a Mayera, a także O.L. Knöfel, op.cit., oraz S. Grund, *The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring*, op.cit., szczególnie s. 419 i orzecznictwo przywołane w przypisie 148. W przedmiocie bardziej ogólnego opisu rozwoju koncepcji suwerenności państwa w tej dziedzinie i związków z rzeczywistością systemów finansowych zob. M. Audit, *La dette souveraine: la dette souveraine appelle-t-elle un statut juridique particulier?, Insolvabilité des États et dettes souveraines*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, collection „Droit des affaires”, Paris 2011, s. 67–88, szczególnie s. 82–84. Wreszcie, w odniesieniu do wynikających stąd problemów z uregulowaniem tego długu, zob. M. Forteau, *Le défaut souverain en droit international public: les instruments de droit international public pour remédier à l'insolvabilité des états, Insolvabilité des États et dettes souveraines*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, collection „Droit des affaires”, Paris 2011, s. 209–232, szczególnie s. 215.

46 Punkt 54 wyroku *Fahnenbrock i in.*

47 Punkt 57 wyroku *Fahnenbrock i in.*

48 Zobacz pkt 42 wyroku *Fahnenbrock i in.*

49 Punkt 58 wyroku *Fahnenbrock i in.*

50 Zobacz pkt 46 wyroku *Fahnenbrock i in.* Zobacz podobnie, w przeciwieństwie do stanowiska wyrażonego przez Komisję w trakcie rozprawy, szczególnie J.P. Beraudo, M.J. Beraudo, *Convention de Bruxelles, conventions de Lugano, règlement (CE) n° 44/2001, règlement (UE) n° 2015/2012, Généralités et champ d'application, JurisClasseur Europe*, LexisNexis, Paris 2016, fascicule 3000; M. Laazouzi, op.cit., szczególnie s. 869; a także L. d'Avout, P. Kinsch, J.S. Quéguiner, S. Sánchez Lorenzo, M.P. Weller, M. Wilderspin, op.cit., szczególnie s. 1451.

51 Zobacz wyrok *Fahnenbrock i in.* (pkt 34, 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

52 Zobacz wyrok z dnia 9 marca 2017 r., *Pula Parking* (C-551/15, EU:C:2017:193, pkt 31–33 i przytoczone tam orzecznictwo).

60. I tak, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, wykładnia autonomicznego pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” prowadzi do określenia zakresu stosowania przepisów regulujących jurysdykcję sądową „z uwagi na elementy charakteryzujące stosunki prawne istniejące między stronami sporu lub samego przedmiotu tego sporu”⁵³. Należy zatem zidentyfikować stosunek prawny istniejący między stronami sporu oraz zbadać podstawę powództwa i warunki jego wytoczenia⁵⁴.

61. W niniejszej sprawie należy zbadać, czy powództwo o odszkodowanie wniesione przez osobę prywatną przeciwko państwu będącemu emitentem obligacji ma swoje źródło materialnoprawne w działaniu władzy publicznej, a konkretnie, czy stosunek prawny pomiędzy państwem greckim i L. Kuhnem, taki jak wynika z warunków emisji, posiada znamiona działania władzy publicznej przez będące dłużnikiem państwo, co odpowiadałoby wykonywaniu uprawnień odbiegających od norm obowiązujących w stosunkach pomiędzy jednostkami⁵⁵.

62. Moim zdaniem w niniejszej sprawie oraz w sprawach poprzednich, które dotyczyły restrukturyzacji długu greckiego, takie znamiona wynikają zarówno z charakteru i warunków modyfikacji stosunku umownego pomiędzy państwem greckim a właścicielami papierów wartościowych, jak i z kontekstu, w jakim modyfikacje te zostały wprowadzone.

63. Powszechnie używane ogólne terminy „modyfikacja” i „konwersja” w dużym stopniu łagodzą bowiem rzeczywisty charakter przeprowadzonej wymiany papierów wartościowych⁵⁶: pierwotne papiery wartościowe zostały umorzone i zastąpione przez nowe papiery wartościowe o niższej wartości nominalnej, co pociągnęło za sobą stratę w wysokości 53,5%, a nawet wyższą, jeśli wziąć pod uwagę zmianę terminu zapadalności dotychczasowych papierów⁵⁷, ponieważ zapadalność niektórych spośród nich przypada między rokiem 2023 a rokiem 2042. Stopy roczne wypłacanych kuponów zostały zmienione. Wreszcie, papiery te podlegają już nie prawu greckiemu, lecz prawu angielskiemu⁵⁸.

64. Z powodu swojego istotnego charakteru owa wymiana papierów wartościowych nie może być traktowana jako zmiany powszechnie uznawane za typowe ryzyka związane z tego rodzaju inwestycjami, całkowicie kontrolowane przez państwo członkowskie będące emitentem⁵⁹, z którymi musi się liczyć przeciętnie poinformowany nabywca obligacji⁶⁰.

53 Zobacz wyrok z dnia 15 lutego 2007 r., Lechouritou i in. (C-292/05, EU:C:2007:102, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

54 Zobacz wyroki: z dnia 15 lutego 2007 r., Lechouritou i in. (C-292/05, EU:C:2007:102, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo); z dnia 9 marca 2017 r., Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, pkt 34).

55 Podobnie wyrok z dnia 15 maja 2003 r., Préservatrice foncière TIARD (C-266/01, EU:C:2003:282, pkt 30).

56 W tym względzie zob. R. Bismuth, L'émergence d'un „ordre public de la dette souveraine” pour et par le contrat d'emprunt souverain? Quelques réflexions inspirées par une actualité très mouvementée, *Annuaire français de droit international*, volume 58, Persée, Paris 2012, s. 489–513, szczególnie s. 510, w której to pracy posłużono się wyrażeniem „napisanie na nowo pierwotnych umów”.

57 Wyrok Mamatas (pkt 110). Współczynnik ten wynosi 59% według S. Grund, Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection, *Capital Markets Law Journal*, Oxford University Press, Oxford 2017, vol. 12, nr 2, s. 253–273, szczególnie s. 254.

58 Szczegóły dotyczące tych zmian można znaleźć w wyroku Mamatas w pkt 16 i 17, a także w punktach następujących: „49. W akcie rady ministrów z dnia 24 lutego 2012 r. ustanowiono termin rozpoczęcia postępowania na dzień 24 lutego 2012 r. W załączniku wskazano papiery wartościowe wybrane w drodze tego aktu. Wyjaśniono w nim, że modyfikacja tych papierów wartościowych nastąpi poprzez ich wymianę na nowe papiery wartościowe wydane przez państwo, lecz także przez Europejski Fundusz Stabilności Finansowej. Na nowe papiery wydane przez państwo mają składać się łącznie nowe obligacje państwa i papiery wartościowe o oprocentowaniu powiązanym z PKB [produktem krajowym brutto].

50. Stopa roczna nowych obligacji państwa będzie wynosić 2% w odniesieniu do płatności kuponów w latach 2013–2015; 3% w odniesieniu do płatności kuponów w latach 2016–2020; 3,65% w odniesieniu do płatności kuponów w 2021 r.; 4,3% w odniesieniu do płatności kuponów w latach 2022–2042. Będą one regulowane przez prawo brytyjskie.

51. Termin zapadalności papierów wartościowych, których oprocentowanie jest powiązane z PKB, upływa w 2042 r., są one regulowane przez prawo brytyjskie, a ich oprocentowanie jest obliczane w zależności od wartości nominalnej obligacji, stopniowo obniżanej w latach 2024–2042” [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego wyroku poniżej].

59 Zobacz M. Audit, op.cit., szczególnie s. 73.

60 Zobacz w szczególności wyrok z dnia 7 października 2015 r., Accorinti i in./EBC (T-79/13, EU:T:2015:756, pkt 76; a także, w przedmiocie zmienności rynku, pkt 121). Zobacz także D. Carreau, Dettes d'État, *Répertoire de droit international Dalloz*, Dalloz, Paris 1998, w wersji zaktualizowanej z września 2014, t. 1, w przedmiocie ryzyka, które autorzy nazywają „ryzykiem suwerenności” (pkt 17) („le risque de souveraineté”); a także S. Lemaire, La rétroactivité en droit des investissements internationaux, *La Semaine Juridique – Entreprise et affaires*, 2013, nr 38, s. 47–50.

65. Należy podkreślić również warunki tejże zamiany, ponieważ nie zostały one przewidziane ani w warunkach emisji, ani we właściwym dla emisji prawie greckim na etapie emisji papierów wartościowych. Zostały one narzucone przez ustawodawcę greckiego na mocy ustawy nr 4050/2012 poprzez wprowadzenie z mocą wsteczną klauzuli wspólnego działania.

66. Dzięki tego rodzaju klauzulom umowa zawarta między państwem i posiadaczami obligacji, którzy większością kwalifikowaną postanowili zaakceptować zmiany w umowie zaproponowane przez państwo greckie, pozwoliła wprowadzić owe zmiany w odniesieniu do mniejszości posiadaczy, w tym osób, które chciały ich odrzucenia.

67. Wykorzystanie tego mechanizmu nie może budzić wątpliwości co do natychmiastowego i bezpośredniego⁶¹ charakteru zmian warunków emisji w odniesieniu do mniejszości posiadaczy obligacji, tym bardziej że ustawa nr 4050/2012 zmierzała właśnie do tego rezultatu, aby Grecja mogła uniknąć niewykonania zobowiązania⁶². Europejski Trybunał Praw Człowieka wywnioskował zresztą z mechanizmu klauzuli wspólnego działania, że „reguły, na podstawie których wymiana [miała] miejsce, wyraźnie pokazują, że udział [skarżących] w procesie redukcji nastąpił wbrew ich woli”⁶³.

68. Aby rozstrzygnąć kwestię zastosowania rozporządzenia nr 1215/2012, która mnie zajmuje, nie można również argumentować w oparciu o uzyskanie, dzięki klauzuli wspólnego działania, zgody posiadaczy obligacji w ramach umowy⁶⁴. Nie można jej bowiem rozpatrywać w oderwaniu od okoliczności, w których włączenie z mocą wsteczną tych klauzul do warunków emisji zostało zaakceptowane.

69. Chociaż ustawa nr 4050/2012 wprowadza w życie porozumienie wynikające z negocjacji między Republiką Grecką a inwestorami prywatnymi (PSI), których uczestnictwo zostało uznane za „odgrywał[ą] istotną rolę w doprowadzeniu zadłużenia [Republiki Greckiej] do zrównoważonego poziomu”⁶⁵ [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego dokumentu poniżej], jest bezsporne, że osoby fizyczne, które stanowiły jedynie mniejszość posiadaczy obligacji państwa greckiego i które reprezentowały ok. 1% łącznego długu publicznego Grecji, nie uczestniczyły w negocjacjach prowadzonych z inwestorami instytucjonalnymi, zwłaszcza z bankami i instytucjami kredytowymi⁶⁶.

70. Ponadto inne aspekty wyjątkowego kontekstu, w którym została uchwalona ustawa nr 4050/2012, również powinny być wzięte pod uwagę.

71. Po pierwsze, wiążąca procedura wprowadzona przez tę ustawę stanowi rezultat poszukiwania „wyjątkowego i nadzwyczajnego rozwiązania”⁶⁷ sytuacji Republiki Greckiej. Jest ono nierozdzielnie związane z polityką monetarną Unii, ponieważ ma na celu zapewnienie ochrony struktury finansowej danego państwa członkowskiego oraz, szerzej, utrzymania stabilności finansowej w całej strefie euro⁶⁸.

61 Podobnie w pkt 57 wyroku *Fahnenbrock i in.*, w którym zaproponowano przeprowadzenie szczegółowej oceny.

62 Zobacz H. De Vauplane, *Le rôle du juge pendant la crise: entre ombre et lumière*, *Revue des affaires européennes – Law & European Affairs*, Larcier, Bruxelles 2012, nr 4, s. 773–778, szczególnie s. 775; S. Grund, *Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection*, op.cit., szczególnie s. 255.

63 Wyrok *Mamatas* (pkt 93). Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że „przymusowy udział skarżących w tym procesie sprowadza się do ingerencji w ich prawo do poszanowania mienia [w rozumieniu art. 1 zdanie pierwsze protokołu nr 1 do EKPC]”.

64 W wyroku *Fahnenbrock i in.* opisano to w następujący sposób: „[z]miany te powinny bowiem stanowić następstwo decyzji większości posiadaczy obligacji w oparciu o klauzulę zamiany wprowadzoną przez tę ustawę do umów o emisji, co potwierdza ponadto intencja Republiki Greckiej w kwestii utrzymania zarządu pożyczonych sum w cywilno-prawnych ramach regulacyjnych” (pkt 57).

65 Oświadczenie szefów państw i rządów strefy euro z dnia 26 października 2011 r. (pkt 12, podobnie pkt 15), dostępne pod następującym adresem internetowym: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/fr/ec/125663.pdf. Jest to zasadniczy element drugiego planu wsparcia na rzecz Grecji, zob. wyroki: z dnia 7 października 2015 r., *Accorinti i in./EBC* (T-79/13, EU:T:2015:756, pkt 19); a także *Mamatas* (pkt 10, 11).

66 Zobacz wyrok *Mamatas* (pkt 12).

67 Oświadczenie szefów państw i rządów strefy euro z dnia 26 października 2011 r. (pkt 15).

68 Zobacz wyrok z dnia 7 października 2015 r., *Accorinti i in./EBC* (T-79/13, EU:T:2015:756, pkt 5). W wyroku *Mamatas* Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że „[z]arzućana ingerencja służyła realizacji [...] celu użytku publicznego” (pkt 105).

72. Po drugie, bezprecedensowe⁶⁹ posłużenie się włączeniem z mocą wsteczną klauzuli wspólnego działania miało na celu przeciwdziałanie ryzyku niepowodzenia planu restrukturyzacji długu⁷⁰, które mogło wynikać między innymi z braku klauzuli wspólnego działania⁷¹ w [warunkach] emisji papierów wartościowych dokonywanych przez Republikę Grecką na rynku krajowym. Ponieważ celem, który należało osiągnąć, było zapewnienie udziału wszystkich prywatnych wierzycieli, władze greckie skorzystały z tego, że dług obligacyjny był w ponad 90% normowany przez prawo greckie, i zmieniły go poprzez wprowadzenie owych klauzul⁷².

73. Po trzecie, wprowadzenie takiej procedury przez państwo, działające zarazem jako strona umowy i jako ustawodawca, jest ograniczone w czasie⁷³. Po pierwsze bowiem, nowe papiery wartościowe powstałe w wyniku konwersji podlegają prawu angielskiemu, które przewiduje klauzule wspólnego działania⁷⁴. Po drugie, w następstwie decyzji ministrów finansów strefy euro podjętej w listopadzie 2010 r. i zatwierdzonej w konkluzjach Rady Europejskiej z dnia 24 i 25 marca 2011 r.⁷⁵ o wprowadzeniu obowiązku posługiwania się mechanizmem klauzuli wspólnego działania, klauzule te – zgodnie z art. 12 ust. 3 traktatu ustanawiającego europejski mechanizm stabilności (ESM), zawartego w Brukseli w dniu 2 lutego 2012 r.⁷⁶ – znajdują się od dnia 1 stycznia 2013 r. we wszystkich papierach wartościowych o okresie zapadalności dłuższym niż jeden rok, dotyczących długu publicznego państw członkowskich należących do strefy euro⁷⁷. Obecnie stanowią one jeden ze sposobów zapewnienia stabilności finansowej strefy euro i przyczyniają się w ten sposób do realizacji celu „zarządzania kryzysami wypłacalności państw”⁷⁸ oraz do uspokojenia inwestorów.

74. Wszystkie te elementy sprzyjają realizacji celu interesu ogólnego, nie tylko w Grecji, lecz w całej strefie euro. W takich okolicznościach nie wydaje mi się, by stwierdzenie, że spór nie należy do ściśle rozumianej dziedziny umów⁷⁹, ułatwiało państwom będącym kredytobiorcami korzystanie z ustaw w celu „immunizacji”⁸⁰ umów długu państwowego poprzez zmianę warunków emisji obligacji, w szczególności z mocą wsteczną.

69 Zobacz R. Bismuth, op.cit., szczególnie przypis 126 (s. 510), gdzie cytuje się szereg autorów, którzy zakwalifikowali ową ustawę jako „ustawę sprząającą” („*mopping up law*”); a także S. Grund, *The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring*, op.cit., szczególnie s. 420, gdzie podsumowano opinię A. Witte’a (przypis 153): „He put forward that the Greek haircut – in contrast to other (domestic) mechanisms for debt restructuring – was imposed retroactively, tailor-made for one particular case and which lacked the sufficient safeguards for creditors”; a także S. Grund, *Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection*, op.cit., szczególnie s. 254: „To implement a haircut, the Greek government modified the bulk of its local law debt by resorting to an unconventional, yet practical and politically expedient technique”, oraz s. 256.

70 Zobacz w tym względzie ustalenia poczynione przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku *Mamatras* (pkt 115 in fine) i wyjaśnienia R. Bismutha, op.cit., szczególnie s. 510.

71 W przedmiocie powodów, z jakich praktyka ta była inna na międzynarodowych rynkach kapitałowych, zob. R. Bismuth, op.cit., szczególnie s. 509, a w przedmiocie roli klauzul wspólnego działania w złagodzeniu kryzysów wypłacalności – s. 506. Zobacz również D. Carreau, op.cit., pkt 101 i nast.

72 R. Bismuth, op.cit., szczególnie s. 510.

73 Zobacz R. Bismuth, op.cit., szczególnie s. 511, 512; a także S. Grund, *The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring*, op.cit., szczególnie s. 422.

74 S. Grund, *The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring*, op.cit., szczególnie s. 422, oraz przypisy 173, 175.

75 EUCO 10/11.

76 Zgodnie z pkt 96 wyroku z dnia 27 listopada 2012 r., *Pringle* (C-370/12, EU:C:2012:756), celem tego mechanizmu jest „zaspokojenie zapotrzebowania w zakresie finansowania członków [rzeczonego mechanizmu], to jest państw członkowskich, których walutą jest euro, napotyających lub mogących napotkać poważne trudności finansowe, jeżeli jest to niezbędne do zachowania stabilności finansowej strefy euro w całości i jej państw członkowskich”.

77 Zobacz R. Bismuth, op.cit., w szczególności s. 512.

78 Zgodnie z określeniem w R. Bismuth, op.cit., szczególnie s. 508.

79 Podobnie wyrok nr 11260/05 Corte suprema di cassazione (sądu kasacyjnego, Włochy), wydany przez połączone izby cywilne, z dnia 27 maja 2005 r., cytowany przez R. O’Keefe’a, C.J. Tamsa, A. Tzanakopoulou, *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*, Oxford University Press, Oxford 2013, przypis 87 (s. 65); a także przez S. Grund, *The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring*, op.cit., szczególnie przypisy 142 (s. 418), 149 (s. 419).

80 Zgodnie z określeniem S. Grund, *The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring*, op.cit., szczególnie s. 411, 418.

75. Wnioskuje z tego, że spór stanowiący przedmiot postępowania głównego ma swoje źródło, w sensie materialnoprawnym, w działaniu władzy publicznej, na mocy którego przeprowadzono z mocą wsteczną, w wyjątkowych okolicznościach i warunkach, konwersję papierów wartościowych i zmianę pierwotnych warunków emisji, w celu uniknięcia sytuacji, w której państwo greckie nie wykonuje swoich zobowiązań, oraz w celu zapewnienia stabilności strefy euro.

76. W związku z tym proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytania prejudycjalne, że powództwo wniesione przez osobę fizyczną, która nabyła obligacje wyemitowane przez państwo członkowskie, przeciwko temu państwu, mające na celu uzyskanie wykonania pierwotnych warunków emisji obligacji lub odszkodowania za ich niewykonanie, z powodu zamiany tych obligacji na obligacje o mniejszej wartości, narzuconej tej osobie fizycznej przez ustawę, przyjętą w wyjątkowych okolicznościach przez ustawodawcę krajowego, która zmieniła jednostronnie z mocą wsteczną warunki dotyczące rzeczonych obligacji, wprowadzając do nich klauzulę zbiorowego działania umożliwiającą większości ich posiadaczy narzucenie takiej zamiany mniejszości posiadaczy, nie wchodzi w zakres pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012.

77. Gdyby jednak Trybunał uznał, że rozpatrywane powództwo ogranicza się do „poddania kontroli sądu stosunków prawa prywatnego”⁸¹ między nabywcą obligacji państwowych a państwem, które dokonało aktu iure gestionis, wówczas należy ustalić, czy spór dotyczy „umowy” w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) tego rozporządzenia.

B. Czy spór dotyczy „umowy” w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012?

78. Po przedstawieniu podstaw rozumowania i wyjaśnieniu, dlaczego wyrok Kolassa nie może służyć za punkt odniesienia, przedstawię opinię na temat kwalifikacji sporu stanowiącego przedmiot postępowania głównego.

1. Przypomnienie obowiązujących zasad

79. Na wstępie pragnę przypomnieć podstawy, na których musi opierać się każda wykładnia pojęcia „spraw dotyczących umowy”.

80. Tak jak w przypadku wykładni art. 1 rozporządzenia nr 1215/2012⁸², należy odnieść się do wykładni przedstawionej przez Trybunał w odniesieniu do art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, ponieważ ma ona również zastosowanie do art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012, który go zastąpił⁸³.

81. Stąd wniosek, po pierwsze, że wykładnia rzeczonych art. 7 musi być zawężająca, ponieważ daje on powodowi prawo wyboru jurysdykcji, a tym samym możliwość zaistnienia wyjątku od zasadniczej jurysdykcji sądu państwa miejsca zamieszkania pozwanego. Zgodnie zatem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przepisy o jurysdykcji szczególnej nie pozwalają na wykładnię wykraczającą poza przypadki wyraźnie przewidziane w rzeczonym rozporządzeniu⁸⁴.

81 Wyrok z dnia 1 października 2002 r., Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, pkt 30).

82 Zobacz wyrok z dnia 9 marca 2017 r., Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, pkt 31).

83 Zobacz wyrok z dnia 15 czerwca 2017 r., Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, pkt 8), który można uzupełnić uwagą, że odmienne sformułowanie wersji w języku francuskim [i polskim] nie ma wpływu moim zdaniem na stwierdzenie równoważności przepisów. O ile bowiem art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi, że jurysdykcję posiada „sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane”, o tyle art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 stanowi, że powód może pozywać „przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania”. Nie można stąd zatem wyciągać żadnych wniosków co do istoty.

84 Zobacz wyrok z dnia 14 lipca 2016 r., Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, pkt 18).

82. Po drugie, istotne jest określenie możliwych rozwiązań w zgodzie z ogólnym celem rozporządzenia nr 1215/2012, wyrażonym w jego motywie 16. Celem tym jest ułatwienie prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, jeżeli istnieje „ściśły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym [który sąd ten ma rozpoznać]”⁸⁵. Sąd miejsca, w którym powinno być wykonane zobowiązanie określone w umowie, służące za podstawę powództwa, jest zwykle w najlepszej sytuacji, by orzec w sprawie, w szczególności z powodu bliskości względem sporu i łatwości w przeprowadzeniu postępowania dowodowego⁸⁶. Pod uwagę może być również brane zapewnienie szybkiego wykonania wydanego rozstrzygnięcia⁸⁷.

83. Po trzecie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dotyczącym autonomicznego pojęcia „umowy”⁸⁸, a zatem z wyłączeniem „odniesienia do prawa krajowego jednego bądź drugiego z zainteresowanych państw”⁸⁹, zastosowanie szczególnej zasady jurysdykcyjnej przewidzianej w tej dziedzinie w art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 wymaga określenia zobowiązania prawnego dobrowolnie zaciągniętego przez jedną stronę względem drugiej, na którym opiera się powództwo, niezależnie od braku zawarcia umowy⁹⁰, lub unormowania umowy przez bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa⁹¹.

84. W tym względzie Trybunał orzekł, że powództwo odszkodowawcze może wchodzić w zakres pojęcia „umowy lub roszczeń wynikających z umowy”, „gdy zarzucane zachowanie można uznać za uchybienie zobowiązaniom umownym w kształcie możliwym do określenia przy uwzględnieniu przedmiotu umowy”, i że „[t]ak jest a priori w przypadku, gdy w celu wykazania zgodnego lub, przeciwnie, niezgodnego z prawem charakteru zachowania zarzucanego przez powoda pozwanemu niezbędna okazuje się wykładnia umowy wiążącej pozwanego z powodem”⁹². Pojęcie „spraw dotyczących czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego” wchodzi w grę tylko wtedy, gdy powództwo nie jest ściśle powiązane z umową⁹³.

85. Jeśli chodzi o powództwo takie jak wytoczone w postępowaniu głównym, zdaniem Republiki Greckiej wystarczy dokonać transpozycji linii orzecznictwa, do której należy wyrok Kolassa. Nie podzielam tego poglądu z powodów, które przedstawię poniżej.

2. Znaczenie wyroku Kolassa

86. W wyroku tym, który dotyczył nabycia papierów wartościowych na rynku wtórnym poprzez szereg pośredników, tak jak w okolicznościach w postępowaniu głównym, Trybunał orzekł, że art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powód, który jako konsument nabył obligację na okaziciela od osoby trzeciej, przy czym jej emitent nie zaciągnął dobrowolnie zobowiązania wobec tego powoda – co powinien zweryfikować sąd odsyłający – nie może powoływać się na jurysdykcję przewidzianą w tym przepisie w związku z wytoczeniem powództwa przeciw temu emitentowi z tytułu warunków emisji obligacji, naruszenia obowiązków informacyjnych i kontroli, a także odpowiedzialności dotyczącej prospektu emisyjnego⁹⁴.

85 Zgodnie ze sprawozdaniem P. Jenarda w sprawie konwencji [brukselskiej] (Dz.U. 1979, C 59, s. 1, s. 22), przytoczonym w wyroku z dnia 19 lutego 2002 r., Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, pkt 30).

86 Zobacz wyrok z dnia 19 lutego 2002 r., Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

87 Zobacz w tym względzie M.E. Ancel, P. Deumier, M. Laazouzi, *Droit des contrats internationaux*, Sirey, Paris, 2016, s. 105.

88 Zobacz wyrok z dnia 15 czerwca 2017 r., Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, pkt 27–29 i przytoczone tam orzecznictwo).

89 Zobacz w szczególności wyrok z dnia 22 marca 1983 r., Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, pkt 9). Zobacz także podobnie wyrok Kolassa (pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo); podobnie w wyroku z dnia 15 czerwca 2017 r., Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, pkt 28).

90 Zobacz w szczególności wyrok Kolassa (pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

91 Zobacz wyrok Kolassa (pkt 40), podobnie do opinii rzecznika generalnego M. Szpunara w rzeczowej sprawie (Kolassa, C-375/13, EU:C:2014:2135, przypis 10).

92 Wyrok z dnia 13 marca 2014 r., Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, pkt 24, 25).

93 Zobacz wyroki: z dnia 27 września 1988 r., Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, pkt 18); z dnia 17 października 2013 r., OTP Bank (C-519/12, niepublikowany, EU:C:2013:674, pkt 26); a także Kolassa (pkt 44).

94 Zobacz pkt 41 wyroku Kolassa.

87. Trybunał stwierdził, że ze zwięzłego opisu stanu faktycznego przez sąd odsyłający wynika, iż brak było zobowiązania prawnego dobrowolnie zaciągniętego przez bank emitujący obligacje wobec powoda, który nabył obligację na okaziciela od osoby trzeciej⁹⁵.

88. Uważam, że spór w postępowaniu głównym różni się od sytuacji, która doprowadziła do wydania wyroku Kolassa, z wielu powodów. Po pierwsze, zobowiązania, na których opierał swoje roszczenia inwestor, występowały na etapie poprzedzającym zawarcie umowy. Powołał się on na odpowiedzialność emitenta papierów wartościowych, które nabył na podstawie prospektu emisyjnego, i na naruszenie innych prawnych obowiązków informacyjnych spoczywających na tym emitencie, w celu wykazania, że nie dokonałby takiej inwestycji, gdyby był lepiej poinformowany.

89. Po drugie, emisja obligacji państwowych, taka jak opisana przez sąd odsyłający, wiążąca się z szeregiem pośredników typowych w przypadku długu państwowego, podlega warunkom, które różnią się zasadniczo od warunków świadectw, takich jak te, w które zainwestował Harald Kolassa. Owe sporne świadectwa zostały wyemitowane przez bank prywatny w postaci obligacji na okaziciela, których wartość musiała być ustalona za pomocą wskaźnika obliczanego na podstawie portfela, którego zarządzanie zostało powierzone spółce⁹⁶.

90. Po trzecie, Trybunał uznał, iż powód nie był posiadaczem tych obligacji⁹⁷, gdyż ustalił, że zostały one zamówione i nabyte przez bank, z którym powód pozostawał w bezpośrednim stosunku prawnym, od jego spółki dominującej, przy czym spółki te zrealizowały zamówienie w swoim imieniu, a obligacje były przechowywane w depozycie przez bank pośredniczący, jako środki na pokrycie, w imieniu własnym i na rachunek powoda⁹⁸.

91. W sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym tak nie jest. Według sądu odsyłającego powód jest bowiem właścicielem papierów wartościowych, które zostały nabyte w jego imieniu przez bank depozytowy, który działał w charakterze pośrednika w imieniu własnym.

92. W konsekwencji pojawia się zagadnienie szczególnej kwalifikacji owych więzi. W efekcie przyjęcia autonomicznego charakteru pojęcia „spraw dotyczących umowy”⁹⁹ Trybunał powinien się wypowiedzieć na temat tego zagadnienia.

3. Szczególna kwalifikacja w przypadku emisji państwowych papierów wartościowych

93. W przypadku emisji państwowych papierów wartościowych zagadnienie to jest bezprecedensowe i złożone ze względu na swój dwójaki przedmiot, a mianowicie szczególny charakter obowiązku państwowego i związane z nim przeniesienie praw lub cesję wierzytelności.

95 Zobacz pkt 40 wyroku Kolassa.

96 Zobacz szczególne wyjaśnienia dotyczące szczególnego reżimu prawnego, któremu podlega ów produkt, oparte na ustaleniach Trybunału, A. de Cotigi, I.A. Régulation européenne. C.J.U.E., 28 Janvier 2015, Harald Kolassa c. Barclays Bank PLC, Aff. C-375/13, *Revue internationale des services financiers*, Larcier, Bruxelles, 2015, nr 2, s. 40–49, szczególnie s. 41, który wyjaśnia, że chodzi o „dłużny instrument pochodny sekurytyzowany” lub „pewnego rodzaju instrument pochodny dotyczący zdarzenia odnoszącego się do kredytu ucieleśnionego w zbywalnym papierze wartościowym”.

97 Zobacz pkt 26 wyroku Kolassa.

98 Zobacz pkt 15 wyroku Kolassa.

99 Proponuję zatem Trybunałowi odejście od rozwiązania przyjętego niedawno w wyroku z dnia 20 kwietnia 2016 r., Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, pkt 56), w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy, ze względu na zasadę przypomnianą w pkt 83 niniejszej opinii (oraz przywołane tam orzecznictwo) i możliwe rozróżnienie między z jednej strony kwalifikacją określającą jurysdykcję a z drugiej strony legitymacją procesową na podstawie prawa krajowego.

94. Należy również wziąć pod uwagę, że „prawa dotyczące papierów wartościowych są obecnie w większości posiadane, przenoszone lub umarzane w drodze zapisu na rachunkach papierów wartościowych”¹⁰⁰.

95. Mimo że różni autorzy utrzymują, iż pomiędzy emitentem a inwestorem na rynku wtórnym nie istnieje stosunek umowny, inni uważają, że podejście to może być zrelatywizowane¹⁰¹. Podobnie jak ci ostatni uważam, że choć w tej dziedzinie można przyjąć, iż nie ma bezpośredniego stosunku umownego z braku papieru podpisanego przez emitenta i posiadacza¹⁰², „nie można twierdzić, że zasadą ogólną jest, iż stosunki prawne między emitentem papieru finansowego i inwestorem, który nabywa te instrumenty (choćby na rynku wtórnym), nie mają charakteru umownego. Zagadnienie to może być analizowane jedynie dla każdego przypadku indywidualnie, w zależności od konkretnego charakteru instrumentów finansowych, dokumentów, którym podlegają, oraz praw i obowiązków wynikających z nich dla emitenta i inwestora”¹⁰³.

96. Zachętę do pójścia w tym kierunku można znaleźć, jak mi się wydaje, w treści pkt 41 wyroku Kolassa, który nie wyklucza, że spór może należeć do dziedziny umów.

97. W związku z tym warunki, w jakich oferowana jest przez państwo subskrypcja obligacji, takie jak opisane przez sąd odsyłający, nie mogą moim zdaniem zostać zakwalifikowane jako „łańcuch umów” w rozumieniu orzecznictwa Trybunału¹⁰⁴.

98. Jak bowiem wynika z akt sprawy, a w szczególności z *subscription agreement* (umowy subskrypcyjnej), państwo greckie zawarło umowę z „managerami”, czyli uczestnikami systemu rynku pierwotnego, którzy jako pierwotni posiadacze papierów wartościowych mogli prowadzić nimi obrót na rynku wtórnym. Innymi słowy, ich rola może zostać uznana za rolę „dystrybutora” wśród inwestorów rynku wtórnego, na którym prowadzone są transakcje dotyczące tych obligacji.

99. Państwo greckie opracowało również, tak jak czynią wszystkie państwa będące emitentami papierów wartościowych, dokument *offering circular* (prospekt emisyjny), który uwzględni najważniejsze warunki emisji pożyczek i stanowi z punktu widzenia prawa umowę zawartą z wierzycielami¹⁰⁵. Zatem w ramach tego stosunku prawnego państwo zobowiązuje się do wypłaty kuponów i wykupu długu w terminie zapadalności w stosunku do każdego posiadacza papierów wartościowych, wprawdzie nie bezpośrednio, lecz poprzez pośredników, którzy nabyli udziały na jego rachunek. Można również uznać, że w tym stosunku „przekazanie papieru na okaziciela stanowi przeniesienie praw zawartych w owym papierze: ponieważ subskrybent zobowiązał się ab initio w stosunku do każdego posiadacza papieru, owemu posiadaczowi przysługuje jego własne prawo wobec

100 A. Cotiga, op.cit., szczególnie s. 42, akapit drugi i przypis 9, który odwołuje się do sprawozdania wyjaśniającego do konwencji haskiej z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie prawa właściwego dla niektórych praw dotyczących papierów wartościowych zapisanych na rachunku w instytucji pośredniczącej.

101 A. de Cotiga, op.cit., szczególnie przypis 27 (s. 44), oraz M. Fyon, Regards croisés sur l'arrêt Kolassa et sur diverses questions liées aux actions en responsabilité à l'encontre des émetteurs d'instruments financiers, *Revue pratique des sociétés – Tijdschrift voor Rechtspersoon en Vennootschap*, De Gruyter, Berlin 2016, nr 4, s. 405–429, szczególnie pkt 15, w którym stwierdzono, iż „M. Lehman zaznacza jednak słusznie, że ów wniosek [o nieistnieniu więzi umownych] jest w większej mierze związany z kwalifikacją prawną [tych] więzi [...] niż z charakterem zarzutów (często o charakterze deliktowym) podnoszonych przez [podmiot indywidualny]”.

102 Zobacz, w przedmiocie dywersyfikacji sposobów posiadania papierów wartościowych, A. de Cotiga, op.cit., szczególnie s. 42.

103 Odnoszę się do opinii M. Fyona, op.cit., w szczególności pkt 34, którą podziela. Zobacz podobnie A. Azi, La solidarité financière dans la zone euro, *Droit administratif*, LexisNexis, Paris, nr 8-9, 2012, s. 9–18, w szczególności pkt 5, 6.

104 Zobacz wyrok z dnia 17 czerwca 1992 r., Handte (C-26/91, EU:C:1992:268).

105 Zobacz w tym względzie H. De Vauplane, Le rôle du juge pendant la crise: entre ombre et lumière, *Revue des Affaires Européennes – Law & European Affairs*, Larcier, Bruxelles 2012, nr 4, s. 773–778, szczególnie s. 775.

emitenta”¹⁰⁶. Analiza przyjęta w pkt 91 wyroku z dnia 7 października 2015 r., *Accorinti i in./EBC*¹⁰⁷, prowadzi do tego samego wniosku. W wyroku tym wyjaśniono, że „zgodnie ze stosowanym prawem prywatnym [...] banki centralne nabyły przy zakupie państwowych instrumentów dłużnych – tak jak inwestorzy prywatni – status wierzyciela państwa emitenta i dłużnika”¹⁰⁸.

100. Dwa dodatkowe argumenty można wywieść z interwencji państwa jako ustawodawcy w celu modyfikacji warunków emisji dokonywanej przez państwo jako stroną umowy. Po pierwsze, rozpatrywana ustawa ma na celu wywołanie bezpośredniego i natychmiastowego skutku w odniesieniu do papierów wartościowych należących do prywatnych inwestorów instytucjonalnych lub osób fizycznych, niezależnie od pośrednictwa instytucji finansowych.

101. Po drugie, rzeczona inicjatywa ustawodawcza wskazuje na pełną znajomość przez państwo zakresu jego zobowiązań jako państwa-strony umowy¹⁰⁹ w stosunku do właścicieli papierów wartościowych¹¹⁰ ze względu na to, że zmieniło ono ich treść przed popadnięciem w zwłokę, a tym samym przed koniecznością skonfrontowania się z żądaniami przedterminowej spłaty wierzytelności, które zostałyby wysunięte bezpośrednio wobec niego.

102. Z całości tych elementów wnioskuję, że w zakresie pojęcia „spraw dotyczących umowy” w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 mieści się powództwo, w drodze którego nabywca obligacji wyemitowanych w państwie członkowskim zamierza powołać się wobec tego państwa na swoje prawa wynikające z tych papierów wartościowych, zwłaszcza w następstwie jednostronnej zmiany z mocą wsteczną warunków emisji przez to państwo.

103. W związku z tym należy określić elementy odpowiedzi, która może zostać udzielona sądowi odsyłającemu na potrzeby ustalenia miejsca wykonania zobowiązania, które stanowi podstawę powództwa.

C. W przedmiocie ustalenia miejsca wykonania spornego obowiązku

104. Należy ustalić, czy w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym „miejsce wykonania danego zobowiązania” w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 jest miejsce wynikające z warunków emisji dotyczących odnośnych obligacji, czy też miejsce to może ulec zmianie w wyniku cesji wierzytelności związanych z tymi obligacjami, czy nawet może to być miejsce pobierania odsetek przez wierzyciela.

105. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem¹¹¹ w przypadku braku wskazania przez strony miejsca wykonania spornego zobowiązania należy je określić na podstawie prawa regulującego to zobowiązanie zgodnie z regułami kolizyjnymi sądu, przed którym wytoczono powództwo.

106. Jak już wcześniej opisałem, emisję obligacji – podlegającą prawu greckiemu – regulują postanowienia *offering circular* (prospektu emisyjnego). W dokumencie tym grecki bank centralny jest wskazany zgodnie z art. 8 ust. 6 ustawy nr 2198/1994, mającej zastosowanie do długów państwowych, jako „*paying agent*” [podmiot wypłacający], jako prawo właściwe wybrane zostało prawo greckie, a „*bond holders*” [posiadacze obligacji] to „*relevant participants of the Bank of Greece Book entry*”

106 B. HafTEL, *Circulation internationale des titres financiers, action en responsabilité et compétence juridictionnelle: questions de qualification*, *Revue des contrats*, Lextenso éditions, Issy-les-Moulineaux 2015, nr 3, s. 547–551, szczególnie s. 548; a także podobnie M. Fyon, op.cit., w szczególności pkt 36.

107 T-79/13, EU:T:2015:756. Należy zauważyć, że wyrok ten jest cytowany również w wyroku *Mamatas* (pkt 54).

108 Można także zauważyć, że artykuły 6 i 8 ustawy nr 2198/1994 potwierdzają, jak sądzę, tę analizę.

109 Co pozwala odróżnić sprawę rozpatrywaną w postępowaniu głównym od sprawy zakończonej wyrokiem z dnia 17 czerwca 1992 r., *Handte* (C-26/91, EU:C:1992:268).

110 Co pozwala odróżnić sprawę rozpatrywaną w postępowaniu głównym od sprawy zakończonej wyrokiem *Kolassa*.

111 Zobacz w szczególności wyrok z dnia 6 października 1976 r., *Industrie Tessili Italiana Como* (12/76, EU:C:1976:133).

system” [odpowiedni uczestnicy systemu papierów zdematerializowanych banku Grecji]. Wnioskuje z tego, że miejsce wykonania stanowiącego podstawę powództwa zobowiązania do zapłaty kuponów i spłaty kapitału znajduje się w Grecji, zgodnie z rzezoną ustawą nr 2198/1994. Transakcja konwersji papierów wartościowych podlegających prawu greckiemu, wynikająca z ustawy nr 4050/2012, pokazuje również, że jest to miejsce podejmowania decyzji dotyczących warunków inwestycji i ich realizacji.

107. W tych okolicznościach i w świetle analizy dotyczącej kwalifikacji przeniesienia papieru wartościowego na okaziciela, w zakresie, w jakim stanowi ono przeniesienie praw ucieleśnionych w papierze wartościowych albo cesję wierzytelności, uważam, że wcześniejsze przeniesienia praw nie są w stanie zmienić ustalenia miejsca wykonania zobowiązania w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012¹¹².

108. Interpretacja ta jest zgodna z wymogiem przewidywalności i pewności prawa, wynikającym z motywu 15 rozporządzenia nr 1215/2012¹¹³, ponieważ prowadzi do wykluczenia możliwości pozwania pozwanego przed sąd państwa członkowskiego, którego pozwany nie mógłby rozsądnie przewidzieć, gdyby jego określenie zależało od wyboru miejsca zdeponowania papieru, i przyczynia się do dobrej administracji wymiaru sprawiedliwości, o której mowa w motywie 16 tego rozporządzenia.

109. Cele te nie mogłyby zostać osiągnięte, gdyby miejsce wykonania było określane na podstawie miejsca pobierania odsetek należnych posiadaczowi obligacji państwowych¹¹⁴.

110. W związku z tym proponuję, aby Trybunał orzekł, iż art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że miejsce wykonania obligacji państwowej określają warunki emisji danego papieru wartościowego, niezależnie od jego późniejszego przeniesienia lub faktycznego wykonania w innym miejscu warunków emisji dotyczących płatności odsetek lub spłaty kapitału.

V. Wnioski

111. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytania prejudycjalne zadane przez Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria) w następujący sposób:

Tytułem głównym:

- powództwo wniesione przez osobę fizyczną, która nabyła obligacje wyemitowane przez państwo członkowskie, przeciwko temu państwu, mające na celu uzyskanie wykonania pierwotnych warunków emisji obligacji lub odszkodowania za ich niewykonanie, z powodu zamiany tych obligacji na obligacje o mniejszej wartości, narzuconej tej osobie fizycznej przez ustawę przyjętą w wyjątkowych okolicznościach przez ustawodawcę krajowego, która zmieniła jednostronnie z mocą wsteczną warunki dotyczące rzeczonych obligacji, wprowadzając do nich klauzulę wspólnego działania umożliwiającą większości ich posiadaczy narzucenie takiej zamiany mniejszości posiadaczy, nie należy do zakresu pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych.

112 Zobacz analogicznie, jeśli chodzi o spory dotyczące wierzytelności należących do dziedziny „czynów niedozwolonych lub czynów podobnych do czynu niedozwolonego”, wyrok z dnia 21 maja 2015 r., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

113 Zobacz w szczególności wyrok z dnia 31 stycznia 2018 r., Hofsoe (C-106/17, EU:C:2018:50, pkt 45).

114 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 18 lipca 2013 r., ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, pkt 41).

Subsydiarnie, gdyby Trybunał uznał, że spór wchodzi w zakres „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012:

- w zakresie pojęcia „spraw dotyczących umowy” w rozumieniu art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 mieści się powództwo, w drodze którego nabywca obligacji wyemitowanych w państwie członkowskim zamierza powołać się wobec tego państwa na swoje prawa wynikające z tych papierów wartościowych, zwłaszcza w następstwie jednostronnej zmiany z mocą wsteczną warunków emisji przez to państwo;
- art. 7 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że miejsce wykonania obligacji państwowej określają warunki emisji danego papieru wartościowego, niezależnie od jego późniejszego przeniesienia lub faktycznego wykonania w innym miejscu warunków emisji dotyczących płatności odsetek lub spłaty kapitału.